

L. Fuchs: New Kreuterbuch, 1543, Von wilden Kressen.

Von wilden Kressen. Cap. CXV.

(A) Namen.

Der wild Kress darvon wir hie handeln, würdt auff Griechisch Thlaspi, Thlaspidion, unnd Sinapi agrion genent. Zū Latein Thlaspi, Capsella, und Scandulaceum. Zū unsern zeiten Nasturtium tectorum, Sinapi rusticum und sylvestre. Ursach diser und anderer mehr namen, haben wir nach der leng in unnserm Lateinischen kreüterbüch erzelt. Wer lust hat dieselbigen zū wissen, der mag sie am gedachten ort sūchen und lesen.

Van wilde kersen. Kapittel 115.

Namen.

De wilde kers daarvan we hier handeln wordt op Grieks Thlaspi, Thlaspidion en Sinapi agrion genoemd. In Latijn Thlaspi, Capsella en Scandulaceum. In onze tijden Nasturtium tectorum, Sinapi rusticum en sylvestre. Oorzaak deze en andere meer namen hebben we in het lang in ons Latijnse kruidenboek verhaald. Wie lust heeft diezelfde te weten die mag ze aan gedacht oord zoeken en lezen.

Geschlecht.

Des wilden Kressen seind zweyerley geschlecht, eins mit breyten blettern, welches sich gantz reimet zû der beschreibung Dioscorides, würt auff Teütsch Bauren senff, oder Bauren krep̃ geheysen. Das ander hat schmelere bletter, würt auff Teütsch Besemkraut genent. Ist jm aber diser namen gegeben derhalben, das es ein feins drausselechts kreütlin ist, und sich ein besem vergleicht. Ist ein wenig kleiner dann das erst geschlecht, sonst ausserthalb der bletter dem ersten mit blümlin und samen gleich.

(B) Gestalt.

Wilder Krep̃ ist ein kraut mit schmalen blettern, und fingers lang, welche sich gegen der erden biegen und neygen, ein wenig an ôrtern umbher zerkerfft. Sein stengel ist zart, ungeverlich anderhalb spannen hoch, mit vilen zweiglin oder âstlin, an welchen zû beyden seiten wachsen vil tâschlin, welche sich mit jren kurtzen stylen einem löffel vergleichen, darinn bringt er seinen samen, der do seer klein ist, und scharpff auff der zungen. Die blümlin auß welchen die tâschlin werden, seind weiß an beyden geschlechten.

Statt irer wachung.

Die wilden Kressen wachsen auff dem feld neben den wegen, auff den allten hofstetten und gemeüren.

Zeit.

Die wilden Kressen blüen und bringen samen im Meyen und Brachmonat.

Die natur und complexion.

Der wilden Kressen same wermet und trücknet im vierden grad.

(C) Die krafft und würckung.

Der samen auff ein halb becherlin vol getruncken, treibt die gallen auß unden und oben. Er bringt den frawen jr zeit, tôdt aber die frucht im mûter leib, derhalben kein schwanger weib solchen samen brauchen sol. Er zerbricht auch alle inwendige geschwâr jngenommen. Durch ein clystier jngenommen, ist er nützlich denen so das hüfftwee haben. Dise würckung schreiben zû die allten dem samen der wilden Kressen. Dieweil er aber hitzig ist biß in den vierdten grad, und derhalben seer scharpff, soll er selten in leib genommen und jnnerlich

Geslacht.

Van de wilde kersen zijn twee geslachten, een met brede bladeren welke zich gans rijmt tot de beschrijving Dioscorides, wordt op Duits boeren mosterd of boeren kers geheten.

(Thlaspi arvense) De andere heeft smallere bladeren, wordt op Duits bezemkruid genoemd. Is hem echter deze naam gegeven derhalve dat het een fijn bossig kruidje is en zich een bezem vergelijkt. Is een weinig kleiner dan dat eerste geslacht, verder buiten de bladeren de eerste met bloempjes en zaden gelijk. **(Lepidium ruderales)**

Vorm.

Wilde kers is een kruid met smalle bladeren en vingers lang welke zich tegen de aarde buigen en neigen, een weinig aan oorden omheen gekerfd. Zijn stengel is zacht, ongeveer vijf en twintig cm hoog met vele twijgjes of takjes waaraan beide zijde groeien veel tasjes welke zich met hun korte stelen een lepel vergelijken, daarin brengt het zijn zaden die daar zeer klein zijn en scherp op de tong. De bloempjes waaruit die tasjes worden zijn wit aan beide geslachten.

Hun groeiplaats.

De wilde kersen groeien op de velden naast de wegen, op de oude hofplaatsen en muren.

Tijd

De wilde kersen bloeien en brengen zaden in mei en juni.

De natuur en samengesteldheid.

Dat wilde kersen zaad warmt en droogt in vierde graad.

De kracht en werking.

De zaden op een half bekertje vol gedronken drijft de gal uit onder en boven. Het brengt de vrouwen hun tijd, doodt echter de vrucht in moeder lijf, derhalve geen zwanger wijf zulke zaden gebruiken zal. Het breekt ook alle inwendige zweren, ingenomen. Door een klyasma ingenomen is het nuttig diegene zo de voetenpijn hebben. Deze werking schrijven de ouden de zaden toe der wilde kersen. Omdat het echter heet is tot in de vierde graad en derhalve zeer scherp zal het zelden in lijf genomen en innerlijk gebruikt worden. Uiterlijk echter zal

gebraucht werden. Eüsserlich aber soll er genützt werden zů stillen der schmerzen der hüfften, zů seuberung und reynigung der haut, und heylung der unreynen geschwâr, wie der garten Krep, welchs würckung dise wilde Kressen auch haben. Diser wild Krep würt in den Theriack gebraucht. [315, 316, 317]

het genuttigd worden tot stillen der smarten der voeten, tot zuivering en reiniging der huid en heling der onreine zweren zoals de hofkers welke werking deze wilde kersen ook hebben. Deze wilde kers wordt in de teriakel gebruikt. [315, 316, 317]

Dodonaeus;

Van wilde Kers kap. LIX.

Het geslacht.

Van de wilde kerssen die onder de naam van Thlaspi begrepen mogen worden vind je vooral vier geslachten die elkaar en de kersen van smaak vrij gelijk zijn.

Vorm.

Thlaspi of visselkruid.

Thlaspi crateuas of boeren kers.

(Thlaspi arvense, Lepidium campestre)

1 Het eerste geslacht van Thlaspi dat hier te lande visselkruid genoemd wordt heeft langachtige en smalle bladertjes en harde, taaie stelen die ongeveer een dertig cm hoog worden waaraan kleine zijtakjes groeien die kleine witte bloempjes geven waarna platte, ronde hawtjes of huisjes komen die boven een schachtje hebben waarin klein, rond zaad ligt dat van smaak heet en brandend in de mond is en wat naar look of ui smaakt en van kleur bruin is.

2 Het tweede geslacht dat men boerenkers noemt heeft langachtige en breedachtige bladeren die groter en breder zijn dan de bladeren van de eerste en rondom wat gesneden of gekerfd zijn. Zijn stelen zijn rond en ongeveer een dertig cm lang en ook in veel steeltjes verdeeld. Daaraan groeien kleine huisjes, vrijwel net als bij tasjes kruid, waar in het zaad ligt dat heet en scherp is.

Thlaspi minus of bessemkruid

(Teesdelia nudicaulis, Lepidium rudemale?)

3 Het derde geslacht van wilde kers dat bessemkruid heet is van bladeren en stelen kleiner dan de voor vermelde en heeft vele dunne takjes of twijgjes waaraan zaad en bloemen groeien net als bij de andere, maar kleiner.

4 Het vierde geslacht heeft langachtige, ruwe, witgroene bladertjes en ronde, houtachtige, taaie steeltjes en daaraan groeien witte bloempjes die als ze vergaan brede hawtjes geven waarin bruin zaad ligt dat zeer heet van smaak is, gelijk kerszaad.

Plaats.

Deze kruiden groeien op de velden en aan de kanten, op ongebouwde plaatsen en bij de wegen en de ene wordt op de ene plaats en de andere op veel andere gevonden.

Tijd.

Deze kruiden bloeien en leveren hun zaad in de zomer, van in mei tot in september.

Naam.

Wilde kers wordt in Grieks Thlaspi, Thlaspidion en Sinapi agrion genoemd. In Latijn Thlaspi, Capsella en Scandulaceum en door sommigen ook Mytis, Bytron, Dasmophon en Myopteron. In Hoogduits Wilder Cresz. In Frans seneue saulvage.

1 Het eerste geslacht is de echte Thlaspi waar Dioscorides van schrijft en dat wordt hier te lande visselkruid genoemd.

2 Het tweede geslacht is de Thlaspi van Crateuas en dat wordt tegenwoordig ook Nasturtium tectorum

en Sinapi rusticum genoemd. In Hoogduits Baur senff of Baur cresz en daar naar in Nederduits boeren mosterd of boeren kers.

3 Het derde geslacht wordt Thlaspi angustifolium en Thlaspi minus genoemd. In Hoogduits Bysemkraut. In Nederduits bessemkruid.

4 Het vierde geslacht is zonder twijfel ook een Tlaspi en dat heeft geen bijzondere naam.

Natuur.

Wilde kers en vooral de zaden daar van zijn warm en droog tot vrijwel in de vierde graad.

Kracht en werking.

Het zaad van Thlaspi dat ingenomen wordt jaagt van onder en van boven de gal en de gele vochtigheden af, het verwekt de menstruatie van de vrouwen en het laat de blaren die binnen het lichaam gegroeid zijn uitbreken.

Hetzelfde zaad dat met een klysma van onder gezet wordt verzacht de pijn van het reuma. Tegen hetzelfde dient ook als het van buiten daar op gelegd wordt het zaad van mosterd.

Hindernis.

Aangezien het zaad van Thlaspi zeer heet en sterk van werk is laat het 't bloed afgaan en als het te veel ingenomen wordt is het de bevruchte vrouwen zeer hinderlijk en kwaad en daarom behoort je het niet te snel van binnen in te geven.

Zie verder: <http://volkoomenoudeherbariaenmedisch.nl> en : <http://www.volkoomen.nl/>